Пролетарыі ўсіх краін, еднайцеся!

За ленінскія кадры

ОРГАН партбюро, камітэта ЛКСМБ, прафкома, МК і рэктарыята Беларускага дзяржаўнага універсітэта

№ 14 (108) | 17 верасня 1940 г. | Год выдання VI

НЯХАЙ ЖЫВЕ З'ЕДНАНЫ БЕЛАРУСКІ НАРОД

★

ЗНАМЯНАЛЬНАЯ ДАТА

Роўна год таму назад доблесная Рабоча-Сялянская Чырвоная Армія па загаду совецкага ўрада вызваліла ад панскага гнёту брацкія пароды Заходняй Украіны і Заходняй Беларусі. Здзейснілася даўняя мара украінскага і беларускага народаў, аб з'еднанні пад чырвоным сцягам Советаў.

Як струхнелая порхаўка, рассыпалася пры першым удары вельможна-шляхецкая Польшча.

Толькі год пражылі працоўныя заходніх абласцей УССР і БССР у шчаслівай сям'і народаў СССР. А як за гэты год змяніла сваё аблічча палітая потам і крывёю зямля, як змяніліся людзі! Назаўсёды згінулі прыгнёт, галеча, беспрацоўе і цемра народная. Сталінская палітыка міру вырвала іх з вогнішча другой імперыялістычнай вайны і забяспечыла магчымасць мірнай, свабоднай і плённай працы.

Пры брацкай дапамозе ўсяго Совецкага Саюза расце социялістычная прамысловасць заходніх абласцей Украіны і Беларусі, аднаўляюцца і пашыраюцца старыя прадпрыемствы, будуюцца новыя.

Заможней зажыло працоўнае сялянства, атрымаўшы ў свае карыстанне панскія землі. Пераконваючыся ў перавагах буйнага социялістычнага земляробства, яно стварае ўсё новыя і новыя калгасы. Соцспаборніцтва і стаханаўская работа моцна ўвайшлі ў быт рабочых, калгаснікаў, сялян і працоўнай інтэлігенцыі.

Пышным цветам расцвітае нацыянальная па форме і социялістычная па зместу культура. Дзеці працоўных атрымалі магчымасць бесплатнага навучання на роднай мове. Для іх адкрыты сотні і тысячы новых пачатковых і сярэдніх школ, тэхнікумы і вышэйшыя навучальныя ўстановы. Развіваюцца ўсе галіны мастацтва і літаратура. Адкрываюцца бальніцы, яслі, дзіцячыя сады.

Услед за братамі—беларусамі і украінцамі пры дапамозе РСЧА узняты былі чырвоныя сцягі советаў народамі Бесарабіі і Паўночнай Букавіны; народамі Літвы, Латвіі і Эстоніі. Нашы чырвоныя воіны перамаглі непрыступныя цвярдыні Карэльскага перашэйка, разбіўшы ўшчэнт авантуру белафінскай ваеншчыны, пацкованай і падтрыманай англа-франка-амерыканскім імперыялістычным блокам і яго падручнымі, яны заваявалі карэла-фінскаму народу форму дзяржаўнага існавання ў якасці саюзнай рэспублікі.

Пажар другой імперыялістычнай вайны прадаўжае бушаваць і ў капіталістычным свеце, пагражаючы ўсё новым народам і краінам. Толькі сталінская палітыка міру, падмацаваная магутнасцю Чырвонай Арміі, забяспечыла магчымасць мірна працаваць і развівацца нашаму 193-мільённаму совецкаму народу. Спробы паноў англа-французскіх імперыялістаў уцягнуць нас у крывавае жэрла вайны скончыліся тым, што яны, як і прадсказваў таварыш Сталін на XVIII з'ездзе ВКП(б), за гэты год не далічыліся некалькіх сваіх урадаў, а СССР павялічыў сваё насельніцтва на 23 мільёны і лік саюзных рэспублік з 11 да 16.

Пад кіраўніцтвам большэвіцкай партыі і вялікага Сталіна чэснай, самаадданай работай, няўхільным правядзеннем у жыццё Указа Прэзідыума Вярхоўнага Совета СССР ад 26 чэрвеня 1940 г. будзем няспынна мацаваць рост абароннай магутнасці нашай радзімы, каб ніякія фокусы нашых ворагаў не засціглі нас знянацку.

★ ★ ★

ЗБЫЛІСЯ НАШЫ МАРЫ І ЖАДАННІ

17 верасня 1939 года — адзін з самых выдатных і светлых дзён у гісторыі народаў Заходніх абласцей Беларусі і Украіны. У гэты знаменальны дзень доблесная Рабоча-Сялянская Чырвоная Армія ўвайшла ў прэдзелы былой панскай Польшчы і вызваліла прыгнечаныя масы адзінакроўных братоў—беларусаў і украінцаў ад гнёту ненавісных польскіх паноў. Совецкі народ падаў нам брацкую руку дапамогі і прыняў нас ў сваю дружную сям'ю.

Усе гэтыя 20 змрочных год позіркі ўсіх працоўных Заходняй Беларусі былі звернуты на Усход, да адзінакроўнага народа, да Чырвонай Масквы, дзе жыве і працуе геній усяго чалавецтва, тварэц самай дэмакратычнай Канстытуцыі ў свеце, правадыр парабашчоных і прыгнечаных народаў — вялікі Сталін. Мы добра ведалі, што нас не забудзе вялікі совецкі народ.

Жалкім было палажэнне працоўнай моладзі. Толькі адзінкі з вялікімі цяжкасцямі маглі вучыцца. У пачатковых школах і гімназіях вучылі толькі на польскай мове, нацыянальных школ не было. У такім горадзе, як Брэст была толькі адна, і то неяк выпадкова, руская 8-класная гімназія, знаходзячыся ў непрыглядным становішчы. Навучаючыхся было мала, бо бацькоў, працуючых на дзяржаўнай службе, прымушалі вучыць сваіх дзяцей у польскіх гімназіях. Урад не аказваў нашай гімназіі ніякай падтрымкі. Кожнаму навучаючамуся патрэбна было ўносіць многа сродак за вучобу. Вучоба таксама была вельмі цяжкай, многа прадметаў выкладалася зусім непатрэбных.

У апошнія годы польскі урад яшчэ больш абмежаваў нашы, і так нязначныя, правы: было забаронена наладжваць у памяшканні гімназіі якія-б то ні былі вучнёўскія вечары, спяваць украінскія і беларускія песні.

Як радасна жыць і працаваць пад сонцам Сталінскай Канстытуцыі. Няма больш страху за заўтрашні дзень. Беспрацоўе, галеча, здзекі, праізвол канулі ў вечнасць. Пасля мрочнай кашмарнай ночы настала светлая пара будаўніцтва свайго шчаслівага жыцця без памешчыкаў і капіталістаў, у вялікім садружастве совецкага народа.

Нашай моладзі адчыніліся грамадныя невычарпальныя магчымасці працаваць, вучыцца, развіваць свае здольнасці і таланты.

Многія мае таварышы, так як і я, паступілі у вышэйшыя навучальныя ўстановы, дзе нас ветліва сустрэў дружны калектыў совецкіх студэнтаў.

За вызваленне, за радасць працы і жыцця мы шчыра дзякуем вялікай партыі Леніна — Сталіна, совецкаму ураду, Чырвонай Арміі і дарагому правадыру і настаўніку таварышу Сталіну. Як новыя грамадзяне совецкай краіны, мы пастараемся апраўдаць званне будаўнікоў комуністычнага грамадства.

Т. КЛАЧКО,
студэнтка I курса біяфака, б. вучаніца гімназіі г. Брэста.

★

Якуб Колас.

СВАЙМУ НАРОДУ

На прастор, на шырокі разлог
Выхадзі, мой народ, грамадою:
Сотні новых і ясных дарог
Расцілае жыццё прад табою.

Новай долі узыходзіць зара.
Будзеш жыць ты без панскай апекі:
Адышла, адцвіла іх пара,
І панам не вярнуцца навекі.

Паглядзі, як прасторна вакруг,
Як прыціхлі палацы, касцёлы!
Тваё ўсё: гэта поле і луг,
А ў палацах будуй сабе школы.

Ідзі-ж смела і чэсна ўпярод
Разам з намі дарогай адзінай:
Мудры Сталін вядзе свой народ
Самай вернай і простай пуцінай.

На прастор, на шырокі разлог
Выхадзі, мой народ, грамадою:
Многа новых, шчаслівых дарог
Расцілае жыццё прад табою.

НЕЗАБЫВАЕМЫЯ ДНІ

Сёння доблесная Чырвоная Армія і увесь 193-мільённы совецкі народ адзначаюць слаўную гадавіну вызвалення народаў Заходняй Украіны і Заходняй Беларусі ад іга польскіх памешчыкаў і капіталістаў.

Мне, як удзельніку вызваленчага пахода, успамінаюцца незабываемыя дні баёў з бандамі афіцэраў, асаднікаў за благапалучча і шчасце абяздоленага народа, гадамі ўгнетаемага польскімі панамі.

16 верасня ў 22 гадзіны вечара батальённы камісар зачытаў баявы загад аб пераходзе дзяржаўнай граніцы. Байцы, камандзіры і палітработнікі з затоеным дыханнем слухалі гэты загад. Раздалося грамавое «ура», зліўшаяся ў магутны неспыняемы паток.

Пяць гадзін раніцы. У небе ўзвілася ракета. Часці Чырвонай Арміі магутнай лавінай абрушыліся па ворага. Баявыя машыны разрушылі дротавыя загароды. Перапалоханыя афіцэры адкрылі са стражніцы беспарадачны кулямётны агонь, але гранаты і снарады, метка трапляючыя ў цэль, змялі з твару зямлі «удалых ваяк». Шлях на Радашковічы быў адчынен.

За дзень 17 верасня мы прайшлі 75 кілометраў. Гэта было па існіне пабеданоснае шэствіе слаўнай Чырвонай Арміі. Польскія часці, кіруемыя бездарнымі афіцэрамі, кідаючы зброю, разбягаліся куды папала.

Пры ўступленні ў Радашковічы нас віталі з хлебам-соллю, букетамі кветак родныя браты-беларусы.

— Мы доўга вас чакалі, дарагія, — гаварылі яны.

Затым мы ўзялі напрамак на Гродна.

Да горада падышлі 19 верасня вечарам. Завязаўся бой. Нашы бронетанкавыя часці зламалі пярэднюю лінію абароны праціўніка.

Рашучым штурмам 20 верасня к 12 гадзінам дня Гродна быў узят. У ваколіцах паўночнай часткі горада бой цягнуўся да позняга вечара. Але ніякія сілы не маглі стрымаць невіданага парыва магутнай арміі краіны Советаў.

На ўсёй тэрыторыі Заходняй Беларусі была ўстаноўлена совецкая ўлада. Пачалося новае радаснае жыццё.

КАВАЛЕВІЧ,
камандзір запаса, студэнт V курса гістарычнага факультэта.

ПЕРШЫЯ ВЫНІКІ

Партыйная арганізацыя БДУ на сваім сходзе 13 верасня абмяркавала пытанне аб правядзенні ў жыццё Указаў Прэзідыума Вярхоўнага Совета СССР ад 26 чэрвеня і 10 ліпеня 1940 года.

Выступаўшыя ў спрэчках таварышы адзначылі, што ў параўнанні з мінулым годам дысцыпліна сярод работнікаў і студэнтаў універсітэта значна палепшылася. Выкладчыцка-прафесарскі састаў і студэнты адчулі адказнасць за сваю работу, за вучобу.

Аднак, разам з гэтым з даклада сакратара партбюро т. Цойра і выступленняў камуністаў бачна, што сярод работнікаў універсітэта ёсць яшчэ факты парушэння тэтых указаў. Некалькі чалавек былі аддалены пад суд за прагулы (Рыўкін — фізмат, Чудзіновіч — завочны сектар, Кажарская — біяфак, Лазоўскі, Руды — адміністрацыйна-гаспадарчая частка, Ціпчанка — хімфак). 13 верасня спазніўся на 2 часы выкладчык геафака тав. Зубрыцкі.

Да апошніх дзён не быў устаноўлен 8-гадзінны рабочы дзень для школдува і машыністкі завочнага сектара.

У сваім выступленні тав. Нахімоўская ўказала, што да прагульшчыкаў у нас іншы раз ліберальна адносяцца і судовыя органы. Прагульшчык Рыўкін (фізмат) не вышаў на работу два дні, але чамусьці судом ён быў апраўдан. У гэтым яму дапамог дэкан фізмата Сагаловіч, які ў характарыстыцы, накіраванай у суд, пісаў, што Рыўкін к рабоце адносіцца добрасумленна. А між іншым гэты-ж Рыўкін, будучы на дачы, пасылаў Сагаловічу запіскі наступнага зместу: «Прыміце экзамены па курсу, які чытаў Рыўкін». Такія запіскі сведчаць аб нячэсных адносінах Рыўкіна да работы і аб гнілым лібералізме з боку Сагаловіча.

Тав. Нахімоўская адзначыла, што рэктарыят незаконна прадставіў адпачынкі навуковым работнікам у колькасці 50 дзён, замест 48 паложаных.

— Разам з тым, — гаворыць тав. Нахімоўская, — універсітэт адпускае з работы старых кваліфікаваных работнікаў (работнік бібліятэкі Самахвалава).

На рэдкасць ліберальным і безадказным было выступленне камуніста тав. Перкіна, які заявіў, што ва універсітэце школдуў Дубовік да 13 верасня працаваў замест устаноўленых законам 7 часоў, 4 часы. Гэта абураючае парушэнне працоўнай дысцыпліны і Указа ён лічыць памылкай, якую папраўлі. Перкін, як гаспадарнік, павінен адказваць не толькі перад судом за гэты праступак, але і як камуніст перад партыйнай арганізацыяй.

Выступаючыя адзначылі, што на завочным сектары такога ёсць выпадкі парушэння закона аб працы. Так, напрыклад, машыністка Віленчык за тры гадзіны работы атрымоўвае чамусьці поўную стаўку.

Яшчэ ёсць нярэдка выпадкі няяўкі і спазненняў на заняткі з боку студэнтаў. Аб гэтым гаварыў у сваім выступленні тав. Шнеерсон. Рад студэнтаў атрымалі па заслугах—прыцягнуты да адміністрацыйнай адказнасці, а некаторыя выключаны з універсітэта за парушэнне працоўнай дысцыпліны. Новыя правілы унутранага распарадку універсітэта накіраваны на ўмацаванне жалезнай дысцыпліны як сярод навуковых работнікаў, так і сярод студэнтаў. Партыйная арганізацыя павінна змагацца за тое, каб гэтыя правілы няўхільна праводзіліся ў жыццё. Злосных прагульшчыкаў патрэбна будзе аддаваць пад суд.

Тав. Палуйка гаварыў у сваім выступленні аб безадказных адносінах некаторых дэканатаў да састаўлення раскладаў.

Калі як-небудзь у нас наладжан учот прыхода на работу і ўход з работы супрацоўнікаў, то зусім адсутнічае ўчот і кантроль на рабоце. Куды работнік уходзіць, што ён робіць увесь дзень — ніхто гэтым не цікавіцца. Усе выступаўшыя ўказвалі на выключна дрэнную работу буфета; да апошняга часу не было ўстаноўлена чарга водпуску прадуктаў работнікам і студэнтам.

Асаблівa патрэбна вялікую ўвагу удзяліць кантролю за наведваннем лекцый студэнтамі. Не гледзячы на маючыяся рашэнні аб забароне сходаў і другіх грамадскіх мерапрыемстваў у рабочы час, многія студэнты працягваюць уходзіць з лекцый для выканання той або іншай грамадскай работы.

Партыйная арганізацыя не змагалася па-сапраўднаму за правядзенне ў жыццё Указа, не кантралявала работу адміністрацыі, як гэтага патрабаваў пленум ЦК ВКП(б). Намылкі, ускрытыя партыйным сходам, трэба выправіць у далейшым. Няўхільнае правядзенне ў жыццё закона ўрада аб працоўнай дысцыпліне — кроўная і першаступенная задача партыйнай арганізацыі і кожнага камуніста.

І. М. і І. Л.

Закончыліся выбары комсамольскіх органаў

Закончыліся справаздачна-перавыбарчыя сходы ў комсамольскіх групах, на факультэтах і універсітэцкая комсамольская канферэнцыя.

У састаў камітэта тайным галасаваннем выбраны тт. Бейлінсон, Прылежаева, Налівайка, Абецэдарскі, Сокал, Гладкі, Фалевіч, Арцюшэўскі, Касенцова, Юркевіч і Блох.

На першым арганізацыйным пасяджэнні камітэта размеркаваны абавязкі паміж членамі комсамольскага камітэта.

Сакратаром камітэта выбран тав. Бейлінсон, намеснікамі сакратара тт. Абецэдарскі і Прылежаева, адказнымі за акадэмічную работу вылучаны тт. Сокал і Блох, за палітыка-масавую работу т. Налівайка, ваенна-фізкультурную тт. Гладкі і Фалевіч, за работу ў інтэрнатах т. Юркевіч.

НЯЎХІЛЬНА ПРАВОДЗІЦЬ У ЖЫЦЦЁ УКАЗ

У мінулым навучальным годзе працоўная дысцыпліна на геафаку не стаяла на належнай вышыні. На працягу года было прапушчана без уважлівых прычын 1046 часоў. Прагульшчыкамі аказаліся ў большасці выпадкаў у ліку адстаючых студэнтаў. Да такіх можна аднесці Евоста, Шунейка, Емельянаву, Соршэра, Барысава, Здановіча і др.

Указ Прэзідыума Вярхоўнага Совета СССР ад 26 чэрвеня абавязвае нас усямерна павышаць працоўную дысцыпліну. На нашым факультэце яшчэ ёсць выпадкі парушэння дысцыпліны. У першы дзень на заняткі спазніліся студэнты 1 курса Гольдзіна, Якубоўская; студэнты III курса Лавыш, Лагута да гэтага часу яшчэ не з'явіліся з экспедыцыі; спазніўся на тры дні студэнт III курса Бржэзінскі.

У канцы першай сямідзёнкі і ў пачатку другой дысцыпліна на некалькі палепшылася. Прагулаў без уважлівых прычын няма.

Трэба адзначыць, што факультэт у гэтым годзе падрыхтавана сустрэў студэнтаў. Своечасова адрамантаваны аўдыторыі, папоўнена маёмасць кабінетаў. Вучэбны план складзен і зацверджан вучоным советам універсітэта.

У наяўнасці маецца ўсё для нармальнай і плодатворнай работы.

ЖЫЛІНСКІ,
дэкан геафака.

УЗОРНА ПРАВЯДЗЕМ СПАБОРНІЦТВЫ

Цэнтральны Совет Асоавіяхіма СССР рашыў правесці ў гэтым годзе VII Усесаюзныя хімічныя спаборніцтвы.

У сучаснай напружанай міжнароднай абстаноўцы, калі над светам палыхае полымя другой крывавай імперыялістычнай вайны, гэта мерапрыемства мае выключна важнае значэнне. Кожны працоўны нашай краіны, рыхтуючыся да ўсякіх «нечаканасцей» з боку драпежніцкага капіталістычнага акружэння, павінен дакладна ведаць і ўмела карыстацца розна стайнымі сродкамі супрацьпаветранай і хімічнай абароны.

Для таго, каб спаборніцтвы прайшлі арганізавана, зараз патрэбна разгарнуць шырокую падрыхтоўчую работу ў кожнай акадэмічнай групе, на кожным факультэце. Абаронны і комсамольска-профсаюзны актыў павінен вакол гэтага пытання правесці адпаведную растлумачальную работу, звярнуўшы асаблівую ўвагу на студэнтаў першых курсаў. Сярод іх патрэбна наладзіць вывучэнне матэрыяльнай часткі процівагаза, правіл карыстання ім.

Справай чэсці студэнцкага калектыва універсітэта — па-баявому падрыхтавацца і правесці VII Усесаюзныя хімічныя спаборніцтвы.

МАКАРЭНКА,
старшыня Совета Асоавіяхіма універсітэта.

Р. САЗОНІК

САМАЯ СВЕТЛАЯ ВОСЕНЬ

Мокры верасень чарнілами іржавымі
Аздабляе жорсткія лісты;
Выюць воўкам ветры над імшарам,
Распраналюць вопратку кусты.
Бышцам дым, над Полышай ноч віецца,
Расцілаючы пакроў шчарнелы свой,
Цяжкія,
каменныя здаецца,
Навісаюць хмары над зямлёй.
А ў хаце плача маці з гора:
Дзецям напоўгалым холадна —
дрыжаць;
Безупынны лівень разлівае мора —
Толькі-б з ім я гэтыя
слёзы мог зраўняць.
Край праменяў наскрозь
у даждках, слязах і поце...

І нарэшце, восенню,
бы ў квяцісты май,
Заблішчэла сонца на балоце,
А балота — ўвесь змарнелы край.
Як заўжды, прыйшло яно з Усходу
Сонца вечна майскае,
Совецкае зямлі.
Войскі храбрыя, Чырвоныя, народу
Брацкаму, гаротнаму, шчасце прынеслі.
І заззяла сонца над свабодным краем.
Больш не плача маці, дзеці не
крычаць —
Толькі-б з гэтым сонцам, што ўгары
шугае,
Радасць брацкую нашых
мог бы я зраўняць.

ЛІТАРАТУРНАЯ ГРУПА ПРЫ ФІЛФАКУ

У мінулым навучальным годзе пры філфаку быў арганізаван літаратурны гурток. Гуртком выпушчан літаратурны журнал «Першыя крокі», арганізавана некалькі літаратурных вечароў і г. д. У гуртку займалася 8 чалавек.

Зараз літгуртом папоўніўся новымі пачынаючымі аўтарамі, ён распырыўся ў літаратурную групу, якая налічвае каля 17 таварышоў. Сярод членаў групы пачынаючыя паэты Элькінд, Сазонік, Гамолка, Абецэдарскі, Сцежко, празаік Лабан, маладыя крытыкі Кудраўцаў, Шкраб і др.

21 верасня група правядзе літаратурны вечар, прысвечаны паэтам вызваленай Беларусі. На вечары будзе зроблен даклад аб творчасці паэтаў Заходняй Беларусі. Маладыя паэты БДУ прачытаюць свае вершы.

У далейшым група намячае выпусціць два нумары журнала і літаратурна-мастацкі зборнік.

ДА ГАДАВІНЫ ВЫЗВАЛЕННЯ ЗАХОДНЯЙ БЕЛАРУСІ

Год таму назад распалася штучна створаная польская дзяржава, якая трымалася на рэжыме розаг і пляцей, турам і карацельных экспедыцый, шыбеніц і расстрэлаў. Знікла граніца, якая на працягу 20 год раздзяляла адзіны беларускі народ.

Воляй партыі і правадыра народаў таварыша Сталіна, воляй совецкага ўрада непераможная Чырвоная Армія вызваліла працоўных Заходняй Беларусі ад векавога прыгнечання іх польскімі панамі.

Беларускі народ у сваім гістарычным мінулым быў адным з няшчаснейшых народаў свету. У XIV-XVI в. в. беларускі народ прыгняталі літоўскія феадалы. Тады па закону вялікага княства літоўскага — статуту 1529 года — жыццё беларускага селяніна цанілася дзешавей жыцця панскага сабакі.

У 1569 годзе беларускія землі былі захоплены польскімі панамі. Беларускі народ быў пад ігам польскіх паноў больш двух вякоў — да канца XVIII века. Польскія паны звалі беларускіх сялян на належнае бяспраўнага «быдла». На закону 1573 года любы пан мог падвергнуць прыгнечанага ім беларускага селяніна да кары смерцю. Віселіца з'яўлялася прыналежнасцю кожнага панскага двара. Цяжкая паншчына, частa даходзіўшая да шасці дзён у тыдзень, і незлічоныя паборы давозілі сялян да масавага разарэння і выміранія.

Беларускія сяляне знаходзіліся пад жудасным рэлігійным і нацыянальным прыгнечаннем. Рэч Паспалітая была турмой для народаў, яе насяляючых. Глумленне паноў над беларускім народам не мела граніц. Паны і каталіцкае духавенства глуміліся не толькі над жывымі, але і над мертвымі праваслаўнымі людзьмі. Нярэдка яны трупы людзей, пахаваных па праваслаўнаму звычаю, вырывалі з магіл і кідалі на з'ядзенне сабакам.

Свабодалюбівы беларускі народ вёў доўгую і крывавую барацьбу са сваімі заклятымі прыгнятацелямі — польскімі панамі. На барацьбу супроць іх падымаліся ў 1595—1596 г. г. украінскія казакі і сяляне пад кіраўніцтвам Налівайкі. У 1648 — 1654 гг. украінскія сяляне, казакі і беларускія сяляне пад кіраўніцтвам Багдана Хмяльніцкага вялі грандыёзную вайну супроць польскіх паноў. Пылалі полымем панскія дварцы ў Беларусі, гінулі паны і ксяндзы ад рукі паўстаўшых сялян. Страшным быў для паноў гнеў беларускага народа.

У 1740—1744 г. г. тысячы гаражан і сялян Крычаўскага староства пад кіраўніцтвам Вашчылы вялі крывавую барацьбу супроць прыгонніцкага, рэлігійнага і нацыянальнага гнёту. Гэта пастаўнне было жорстка падаўлена. Сотні віселіц «упрыгожылі» вуліцы горада Крычава і берагі ракі Сож. Паны святкавалі перамогу.

Наскрозь прагнішая рэч Паспалітая польская, дзяржава, якая трымалася на сістэме дзікага прыгонніцкага, нацыянальнага і рэлігійнага гнёту знікла ў канцы XVIII века, яе раздзялілі паміж сабой Расія, Прусія і Аўстрыя.

Беларусь перайшла пад уладу царскай Расіі. Але заставаліся ў сваіх маёнтках польскія паны і доўгія годы прыгняталі беларускіх сялян. Дзесяткі год беларускія сяляне змагаліся супроць сваіх заклятых ворагаў — польскіх паноў. Супроць іх вёў барацьбу беларускі народ і ў часы паўстання 1863 года, якім кіраваў адважны К. Каліноўскі, і ў часы рэвалюцыі 1905—1907 г. г., кіруемай расійскім пролетарыятам, і ў часе пролетарскай рэвалюцыі 1917 года, кіруемай партыяй Леніна—Сталіна.

У выніку перамогі дыктатуры пролетарыята і разгрома інтэрвентаў і акупантаў народы Усходняй Беларусі вызваліліся ад векавога гнёту іх польскімі панамі. Захопленая-ж у 1920 годзе польскімі панамі Заходняя Беларусь тапталася панскім ботам, была краем іссечаным і акрываўленым, спустошаным панскімі карацельнымі экспедыцыямі.

Але час вызвалення і для заходніх беларусаў настаў.

17 верасня 1939 года магутная Чырвоная Армія вызваліла Заходнюю Беларусь ад іга польскіх паноў.

Край стаў непазнавальным. Зніклі панскія маёнткі — латыфундыі. Зямля паноў, у барацьбе за якую нашы адзінакроўныя браты-беларусы вякамі пралівалі сваю кроў, стала іх дастаяннем. Сяляне заходніх абласцей Беларусі сталі на шлях калгаснага будаўніцтва, на шлях, указаны ўжо даўно сялянам Совецкага Саюза партыяй і вялікім Сталіным.

За адзін толькі год адбыўся небывалы ўздым прамысловасці ў заходніх абласцях БССР, з дня ў дзень расце дабрабыт рабочых, вызваленых ад іга капіталістаў. Адыходзіць у мінулае непісьменнасць і бескультур'е, якое насаджвалася 20 год польскімі панамі.

У заходніх абласцях БССР з'явіліся чатыры вышэйшых навучальных установы, якіх ніколі не ведаў заходні беларус, з'явіліся шматлікія сярэднія школы і спецыяльныя навучальныя установы, у якія пайшлі тысячы і дзесяткі тысяч дзяцей рабочых, сялян і працоўнай інтэлігенцыі.

Кашмарнаму мінуламу заходніх беларусаў няма і не будзе звароту. У гадавіну свайго вызвалення народ заходніх абласцей БССР славіць сваю вызваліцельніцу—Чырвоную Армію, славіць правадыра народаў СССР і прыгнечаных народаў усяго света Іосіфа Вісарыёнавіча Сталіна.

Д. А. ДУДКОЎ.

Мінск, друкарня «Звязды». УК1550 Адказны рэдактар І. М. ЛЕВІН.